

ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Охременко І.В., к.геогр.н., доц.,
Херсонський державний університет
i.ochremenko@mail.ru*

В Україні нині екологічний аудит (ЕА) практично впроваджується за канадською схемою методики [3 та ін.]. Однак просте перенесення закордонного досвіду не завжди оптимальне. Удосконалення аудиторської діяльності бачиться у двох аспектах: по-перше, територіальному, по-друге, на основі дослідження коадаптивності господарської і природної підсистем цілісної природно-господарської територіальної системи (ПГТС), де людина і продукти її життєдіяльності виступають на рівні повноцінних компонентів системи. Врахування першого не заперечується [1], проте, на практиці здійснюється аналіз лише прилеглих до підприємства або локальних територій. Забезпечення ж сталого розвитку *регіону* викликає необхідність ЕА регіонального і мезорегіонального рівня. Другий, коадаптивний аспект є метою нової форми експертної діяльності, що розвивається, - геоєкологічної експертизи (ГЕЕ) [2].

Таким чином, розвиток ЕА доцільно вести, на наш погляд, у напрямку екологічного експертування територій, де б здійснювалася геоєкологічна оцінка території, аналіз аспектів територіальної організації, перспектив розвитку території з виходом на рекомендації по сталому розвитку регіону. Такий обов'язковий і необхідний вид науково-практичної діяльності пропонуємо назвати **екологічним аудитом територій** або **геоєкологічним аудитом (ГЕА)** і розуміти під ним *один з напрямків аудиторського науково-практичного виду діяльності, що базується на аналізі коадаптивності господарської і природної підсистем через комплексну геоєкологічну оцінку і аналіз територіальної організації об'єкта аудитування, спрямований на розробку заходів щодо сталого розвитку регіону.*

Основою ГЕА є такі положення:

- оцінка коадаптивної сумісності господарської і природної підсистем на основі геоєкологічної оцінки і територіальної організації;
- встановлення ступеня відповідності організації території екологічним нормам і критеріям;
- систематичність проведення. Критеріями систематичності можуть бути зміна типу господарювання, соціально-економічних умов, напрямку спеціалізації регіону, обтяження екологічної ситуації (на ступінь).

Методологія ГЕА ґрунтується на *системно-синергетичному, ландшафтному та геоєкологічному* підходах:

- системно-синергетичний підхід дозволяє враховувати при здійсненні ГЕА такі принципи: системності, узгодженості, обмеження, унікальності, нелінійності розвитку, нестійкості, ведучого процесу, малих впливів, кумулятивності;
- ландшафтний підхід дає можливість виявити всі властивості ландшафту, що обмежують чи сприяють даному виду діяльності, а також типи ландшафтних територіальних структур, залежно від яких доцільно вести природокористування і робити різного роду оцінки;
- геоєкологічний підхід при ГЕА дозволяє давати систему геоєкологічних оцінок території, виявляти особливості взаємозв'язків і взаємодії як природної і господарської підсистем у межах ПГТС, так і ПГТС у цілому з різними типами середовищ, а також аналізувати ці різнорівневі геосистеми через суб'єкт-об'єктні відносини.

Процедура ГЕА – логічно послідовна, узгоджена організована система етапів аудиторської діяльності, у ході якої виконавці (екологічні аудитори) вирішують задачі експертного аналізу територій (включаючи комплексну геоєкологічну їх оцінку) з розробкою обґрунтованого й об'єктивного аудиторського висновку. Це, по суті, науково-дослідницький

процес, реалізація якого можлива в три етапи – передаудиторський, власне ГЕА (аналітичний етап) і постаудиторський. Аналітичний етап ГЕА доцільно здійснювати за схемою, у загальному вигляді представленою на рис.1. Запропонована схема методики утворює свою цілісну систему, що базується на основних положеннях методик ГЕЕ [2] і ЕА [1, 3].

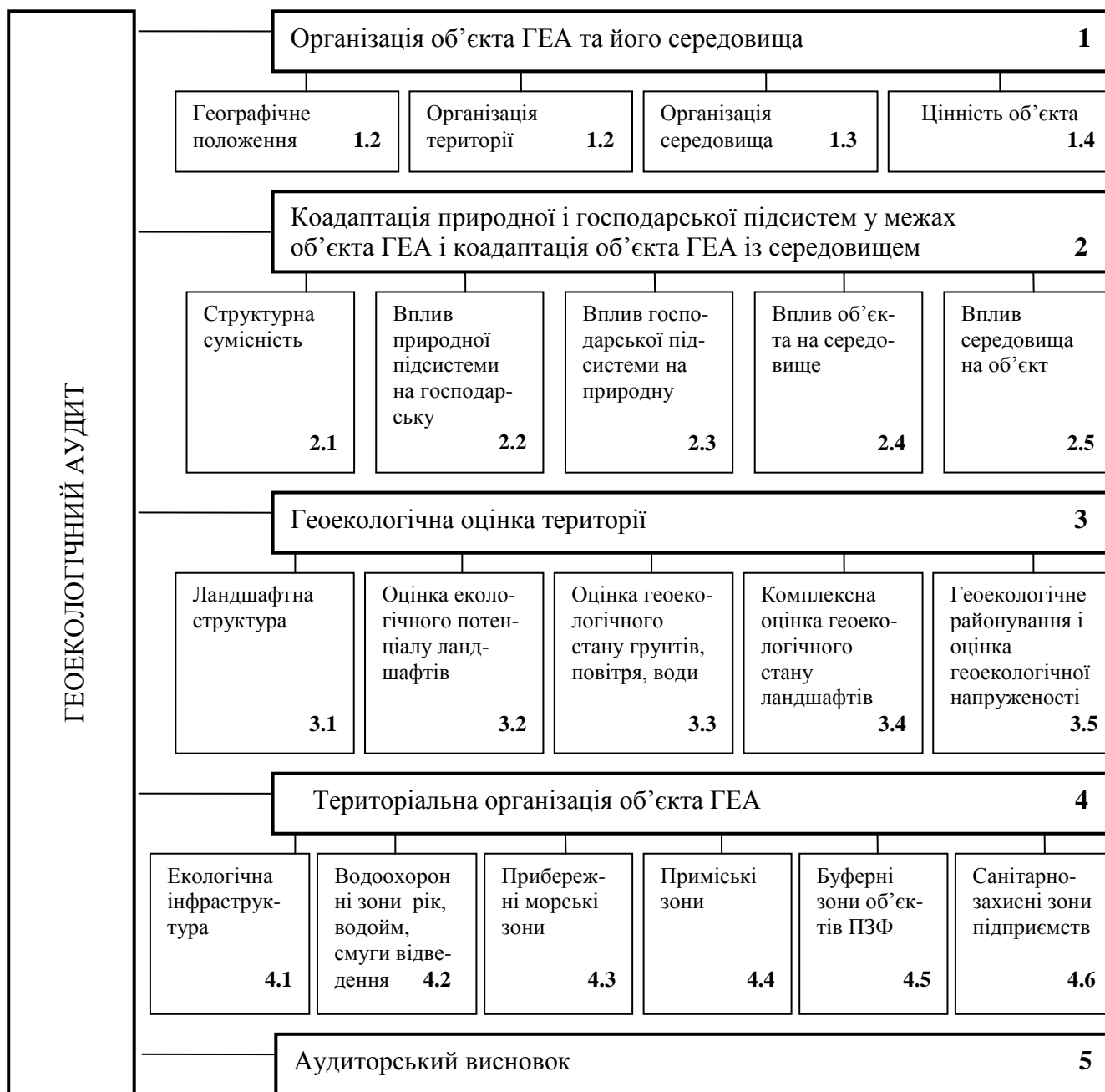

Рис.1. Блок-схема здійснення геоєкологічного аудиту

Викладена схема методики геоєкологічного аудиту реалізована нами на прикладі рівнинного Криму та адаптована для території Херсонської області.

Список літератури

1. Закон України «Про екологічний аудит» №1862-IV від 24.06.2004р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. - №45. – 10 с.
2. Позаченюк Е.А. Экологическая экспертиза: природно-хозяйственные системы / Е.А. Позаченюк. – Симферополь, 2003. – 473 с.
3. Шевчук В.Я. Екологічний аудит / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький. – К.: Вища школа, 2000. – 344 с.